

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ■ CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

TERMINFO

Seitsemästoista vuosikerta • numero 1 • 1997

Mitä TSK sanoo
hyvistä ja huonoista
termeistä ja milloin?

Nuottisanasto

Tulityösanasto

Terminfon
hakemisto 1996

TERMINFO

17. vuosikerta • numero 1 • 1997

Julkaisija: Tekniikan Sanastokeskus ry

Kustantaja: Oy EDITA Ab

Päätoimittaja: Lari Kauppinen

Toimitusneuvosto: Jukka Ihanus,

Kari Kaartama, Pertti Laine,

Olli Nykänen, Mikael Reuter,

Seija Suonuuti, Krista Varantola,

Martti Virtanen, Pekka Ylä-Anttila

Painopaikka: Oy EDITA Ab, Helsinki 1997

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Oy EDITA Ab, Lehtitilaukset,

PL 800 (Hakuninmaantie 2), 00043 EDITA

tilaukset: puh. 9800-2599 (puhelu ilmainen)

osoitteenmuutokset: puh. (09) 566 0404

telekopio (09) 566 0380

Tilausehto

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa tilauksen määräaikaiseksi tai lopettaa sen. Tilauksen hinta on vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse tai kirjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet irtonumerohintaan sekä peruutuksen aiheuttamat kulut 30 mk.

Tilauhinnat Suomessa

Kestotilaus 175 mk (12 kk)

Vuositilaus 190 mk (12 kk)

Irtonumero 35 mk

Ilmesty 4 kertaa vuodessa.

Irtonumeromyynti

EDITA-kirjakaupat Helsingissä:

Annankatu 44 ja Eteläesplanadi 4.

EDITA-myyntipisteet: Akateeminen Kirjakauppa (Oulu, Tampere ja Lappeenranta),

Suomalainen Kirjakauppa (Joensuu,

Jyväskylä, Kuopio, Mikkeli ja Rovaniemi),

Montinin kirjakauppa (Vaasa) sekä

Turun Kansallinen Kirjakauppa.

Tilajarekisterin tietoja voidaan käyttää suoramarkkinoinnissa.

ISSN 0358-7517

Sisällysluettelo

Mitä TSK sanoo hyvistä ja huonoista termeistä ja milloin? .. 3
OLLI NYKÄNEN

Semihemidemisemiqaaver — nuottiarvojen ja taukojen minisanasto 7
LARI KAUPPINEN

Eurodicautomissa on jo kohtalaisen paljon suomea 12

Tulityöt turvallisiksi — minisanasto tulitöistä 13
HELI KEIJONEN

Multimediasanastoa tekemään . 16

Telepalvelusanasto on valmis .. 17
KATRI SEPPÄLÄ

Termipalvelusta poimittua 19

Uusittuja sanastostandardeja sähkö- ja teletekniikasta 20

Terminfon hakemisto 1996 21

Summaries 25

Lukijapalaute pyydetään lähettämään Tekniikan Sanastokeskukseen (osoite takakannessa) tai sähköpostitse osoitteeseen terminfo@tsk.fi.

Aikakauslehtien liiton jäsenlehti

Mitä TSK sanoo hyvistä ja huonoista termeistä ja milloin?

OLLI NYKÄNEN

Monet pitävät Tekniikan Sanastokeskusta paikkana, jossa otetaan innokkaasti kantaa jos jonkinmoisiin terminvalintakysymyksiin. Usein kantaa otetaankin, vaan ei aina. Sanastokeskuksen johtaja *Olli Nykänen* valottaa termien muodostumisen ja käytön sekä termisuositusten antamisen ja antamatta jättämisen taustoja.

Sanojen ja termien käyttäjät tuntuvat suhtautuvan erilaisten auktoriteettien suosituksiin jännittävän kaksijakoisesti. Toiset kaipaavat aktiivista kielipoliisia, jotta kielenkäyttö olisi kurinalaista ja viestintä täten mahdollisimman häiriötöntä, toiset halveksuvat avoimesti kaikkea kieleen liittyvää ohjausta — silloinkin kun siihen on nähtävissä selvää tarvetta. Sama ilmiö näyttää pätevän niin yleiskielen kuin eri alojen termistönkin huollon suhteen.

Yleiskielen huollossa, jota tekee erityisesti Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, on havaintojeni mukaan siirrytty aiempaa vapaampaan suuntaan: eläköön kieli käyttäjiensä mieltymysten mukaan ilman tiukkapipoista ohjailua. Silti perusasioista halutaan pitää kiinni, eli selkeys ja ymmärrettävyys ovat kunniaissa. Lisäksi kielenkäyttäjää muistutetaan siitä, että tekstin ja puheen sisältö, rakenne ja tyyli tulee suunnitella kulloisenkin tarpeen mukaan. Arkitilanteissa käytettävällä puhekielellä on omat piirteensä, juhlapuheissa käytettävällä omansa — vastaavasti on eroja myös eri tarkoituksiin laadittavilla kirjoituksilla.

Tekniikan Sanastokeskus osallistuu kielenhuoltoon lähinnä erikoisaloilla käytettävien termien osalta. Tämä liittyy

olennaisesti TSK:n pyrkimykseen edistää hyvää ammattikieltä — ei niinkään itseisarvona tai kulttuurikysymyksenä, vaan ammatillisen viestinnän ja siihen liittyvän ymmärtämistavoitteen tärkeänä välikappaleena. Termejä koskevat suositukset, joista nyt kirjoitan, ovat yksi keino vaikuttaa, mutta toki vain yksi. Yhtä hyvin voimme pitää kielenhuoltona terminologisen työn muita alueita, kuten käsitteiden määrittelyä ja erikielisiä termivastineita koskevan tiedon keruuta ja levittämistä. Niilläkin on vaikutusta kielenkäyttöön.

Ei kenenkään puolesta

Yksi TSK:n tärkeimmistä periaatteista sanastotyössä ja kielenhuollossa on se, ettemme yritä mestaroida minkään alan ammattilaisten kieltä heidän puolestaan, vaan pyrimme yhteistyöhön heidän kanssaan. Tämä koskee yhtä hyvin mittavia sanastoprojekteja kuin kysymyksiä yksittäisistä termeistä. Periaatteen takana ovat hyvin selkeät ja käytännölliset syyt: ihmisiä ei voi pakottaa käyttämään tietynlaista kieltä — esimerkiksi tiettyjä termejä — vaan heidät on motivoitava siihen muulla tavoin, yleensä huolellisesti perustellen. Jos kielenhuolto-organisaation termisuositukset ovat ristiriidassa sen kanssa, mitä ihmiset haluavat käyttää, kielenhuolto yleensä häviää kädenväänön. Sanelupolitiikka ei onnistu.

Yhdessä päättämiseen tarvitaan tietysti aikaa ja vaivaa enemmän kuin pikaisiin yhden tai kahden ihmisen voimin tehtyihin päätelmiin. Tämän vuoksi TSK ei aina pysty ottamaan kovin virallista kantaa — varsinkaan niissä tilanteissa, joissa vastauksia vaaditaan nopeasti. Sen

selvittäminen, mitä termejä käytetään tai mitä asiantuntijat haluaisivat käyttää, ei yleensä käy hetkessä. Jos lisäksi näyttää siltä, että käytäntö on ristiriidassa kielellisten kriteerien kanssa, tilanne on aina vain monimutkaisempi. Tarvitaan eri tahoilla tehtäviä tiedusteluja ja neuvotte- luja, jotka väistämättä vievät aikansa.

Miten termit syntyvät?

Jotkut luulevat, että TSK:n keskeisintä työskäkaa on suomenkielisten vastineiden keksiminen uusille vieraskielisille termeille. Näin ei ole, vaan suomalaisen sanasto- työn kenttä on paljon laajempi ja eni- mäkseen aivan toisin painottunut. Uudet termit syntyvät yleensä siellä missä uudet käsitteetkin: asiantuntijapiireissä. Lähtö- kohtana voi olla pienen ryhmän tai ehkä vain yhden ihmisen idea tai ajatusmalli, josta on tarvetta kertoa muillekin. Sitä mukaa kuin tieto itse asiasta leviää, täs- mentyy myös tarve siihen liittyviin kielelli- siin ilmauksiin, termeihin.

Suomalaiset ovat tottuneet siihen, että uudet asiat tulevat ensin vieraalla kielellä, varsin monella alalla englanniksi. Aluksi asiantuntijoille saattaa riittää eng- lanninkielisten termien käyttö suoraan suomen kieleen lainattuna (ns. sitaatti- lainoina). Jos käsite ja sen taustalla olevat ilmiöt kuitenkin osoittautuvat pitkäikäisiksi ja saavuttavat laajempaakin huomiota, on yleensä perusteltua ottaa käyttöön myös omaan kieleen paremmin sopivat, omakieliset termit.

Kun sitten uusia termejä muodoste- taan, tarjoaa suomen kieli siihen monta vaihtoehtoista tapaa. Kaikkein yleisintä on yhdyssanojen ja sanaliittojen tekemi- nen ennestään tutuista osista. Varsin tavallista on myös sanojen lainaaminen joko toisesta kielestä tai toiselta alalta. Lainat toisesta kielestä voivat olla sitaatti- lainoja, jotka kirjoitetaan ja äännetään alkukielen tapaan (esimerkiksi *fran- chising*), suomen kirjoitus- ja ääntöasuun mukautettuja erikoislainoja (esimerkiksi *psykologia*, *kapasitanssi*) tai käänös-

lainoja, joissa alkukielen termin rakenne pääosin säilytetään mutta termin osat käännetään omalle kielelle (esimerkiksi 'free text searching' > *vapaatekstihaku*).

Suhtautuminen lainasanoihin riippuu yleensä siitä, miten hyvin se sopii suomen kieleen. *Radio* ja jopa *multimedia* on helpompi hyväksyä suomenkielisiksi sanoiksi kuin vaikkapa *engineering* tai *know-how*. Useimmiten lainasanoille on kuitenkin löydettävissä myös hyviä oma- kielisiä vaihtoehtoja.

Uusien sanojen johtamiseen ns. johti- mien avulla on suomen kielessä moni- puoliset mahdollisuudet. Niitä kannattaisi myös hyödyntää nykyistä enemmän, ovathan johdokset yleensä lyhyempiä ja napakampia kuin esimerkiksi yhdyssanat. Ajankohtaisena esimerkkinä tulee mie- leen *selain* vs. *selausohjelma* tai *-ohjel- misto*.

Kannanottoja eri yhteyksissä

TSK ottaa kantaa termivalintoihin moni- sa eri yhteyksissä. Useimmat ja ehkä kaikkein perusteellisimmin pohjustetut suositukset syntyvät sanastoprojektien yhteydessä, kun asiantuntijat TSK:n opas- tuksella ratkaisevat, mikä termi kulloinkin asetetaan laadittavassa sanastossa ensi- sijaiseksi ja mihin synonyymiin mahdolli- sesti liitetään varoitus "mielummin kuin" tai jopa "ei" kertomaan, ettei tätä vaih- toehtoa toivota vastedes käytettävän. Kaikki suositukset eivät sanastoista kui- tenkaan erotu; jos vaikkapa käyttökelpoi- sia synonyymejä ei ole ollenkaan, ei sa- nastoon kirjatusta termistä näy päälle, kuinka paljon sen kelpoisuutta on työryh- mässä mietitty.

Monet sanastoja laativat järjestöt ja viranomaiset tapaavat lähettää luonnok- siaan TSK:lle kommentoitavaksi, joko vakiintuneen lausuntokierroskäytäntönsä mukaisesti tai tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Tällaisesta olemme kiitollisia jo senkin vuoksi, että yritämme pysytellä ajan tasalla siitä, millaista sanastotyötä Suomessa kaiken kaikkiaan tehdään.

Koska lausuntopyyntöihin harvoin liittyy suoranaista toimeksiantoa sanaston tarkastamiseksi, on TSK:n yleensä tyydyttävä siihen, että luonnoksiin tutustutaan ja niitä kommentoidaan kulloisenkin työtilanteen sallimassa määrin. Jos kaikilla terminologeilla sattuu olemaan kova kiire vaikkapa sanastoprojektiansa kanssa (ja aika usein onkin!), saattaa lausunnon ainoaksi sisällöksi jäädä "emme ota kantaa". Silloinkin kun aikaa on paremmin, on hyvin harvinaista, että TSK ehdisi tarkastella luonnosten kaikkia yksityiskohtia perusteellisesti. Sehän lähentelisi työn tekemistä uudelleen! Pikemminkin pyrimme osoittamaan sanaston laatioille luonnoksen mahdolliset periaatteelliset heikkoudet ja toistuvat virhetyypit sekä antamaan vinkkejä siitä, miten nämä voitaisiin korjata. Toki annamme usein myös konkreettisia korjaus- tai parannusehdotuksia yksittäisiin termeihin tai määritelmiin, mutta varsinkaan laajoissa sanastoissa emme millään ehdi erikseen syventyä kaikkeen. Jos siis haluatte todella tarkistuttaa sanastoluonnoksenne termit tai määritelmät TSK:ssa, on asiasta sovittava toimeksiantona eikä lausuntopyyntönä.

Myös osa TSK:n termipalvelussa esitettävistä kysymyksistä koskee termisuosituksia: "Saako sitä-ja-sitä termiä käyttää?" tai vieläkin vaativammin: "Mitä termiä TSK siihen-ja-siihen yhteyteen suosittaa?" Jos kysymys koskee termiä, johon on aiemminkin pitänyt ottaa kantaa tai jota on suositettu riittävän arvovaltaisessa julkaisussa, esimerkiksi säädöksissä tai standardeissa, tulee vastaus kuin apteeкин hyllyltä. Useimmat tapaukset eivät kuitenkaan ole näin helppoja.

TSK:n termipalvelutoiminta on mitoitettu olettaen, että yhden kysymyksen selvittämiseen tarvitaan keskimäärin viitisentoista minuuttia. Siinä ajassa ehditään terminvalintatilannetta tai suosituskysymystä varten selvittää, mitä termejä mahdollisesti käytetään aihealueen kannalta tärkeissä lähdelehdöksissä sekä täyttääkö termiehdokas halutut kielelliset

kriteerit. Silloin kun kyse on uudesta asiasta ja uudesta termistä, olisi kuitenkin välttämätöntä selvittää myös alan asiantuntijoiden suhtautuminen ehdotukseen ja mahdollisiin vaihtoehtoihin. Se vaatii jo paljon enemmän aikaa ja työtä. Termipalvelun hinnoitteluperusteiden ja yleisten toimitusaikojen takia se on valitettavan usein asiakkaalle liian kallista tai hidasta.

TSK ottaa kantaa termikysymyksiin myös oma-aloitteisesti. Useimmiten tämä liittyy jonkin ajankohtaisen tapahtuman tai uutisen perusteella esiin nousevaan asiaan ja sitä koskevaan kielenkäyttöön. Mahdollinen termiongelmia voidaan havaita myös ns. termiseurannan yhteydessä. Osa tällä tavoin esiin nousseista ja selkeään ratkaisuun johtavista kysymyksistä tuodaan julki esimerkiksi Terminfossa, mutta kieltämättä aika usein tieto tulee kirjatuksi vain TSK:n omiin tiedostoihin, joissa se on käytettävissä muun lähdeaineistomme tavoin.

Millainen on hyvä termi?

Yksittäisten ja erikseen esille otettujen terminvalintatilanteiden ohella TSK ottaa tietenkin myös yleisesti kantaa siihen, millaiset termit ovat hyviä. Hyvän termin kriteerit on lueteltu moneen kertaan TSK:n kurseilla ja esimerkiksi vuonna 1989 ilmestyneessä *Sanastotyön käsikirjassa* (SFS-käsikirja 50, TSK 14):

- läpikuultavuus: termistä tulisi heti näkyä käsitteen tärkeimmät piirteet
- johdonmukaisuus, erityisesti suhteessa käsitejärjestelmään
- tarkoituksenmukaisuus: termi ei saisi käyttöyhteydessään herättää haitallisia mielikuvia
- erottuvuus: termi ei saisi liiaksi muistuttaa toista samalla alalla käytettävää tai yleisesti tunnettua termiä
- lyhyys: kukapa haluaisi varta vasten käyttää pitkiä ja kömpelöitä termejä
- produktiivisuus: hyvästä termistä on helppo tehdä johdoksia suomen kielen yleisiä sääntöjä ja kielenhuollon suosituksia uhmaamatta

- ääntämisen, kirjoittamisen ja taivuttamisen helppous ja yksiselitteisyys
- omakielisyys: jopa kansainvälisen standardisoinnin ohjeet asettavat omakielisen termin lainasanaa paremmaksi vaihtoehdoksi
- muu kielellinen moitteettomuus, esimerkiksi eri sanaluokkiin kuuluvien sanojen pitäminen omissa tehtävissä.

Totuuden nimessä on sanottava, ettei monikaan termi täytä kaikkia edellä kuvattuja vaatimuksia, eikä kriteerien keskinäinen tärkeysjärjestyskään ole sillä tavalla selvä, että käytännön tilanteissa esiintyvien termivaihtoehtojen paremmuus olisi aina yksiselitteisesti mitattavissa. Silti olisi hyvä, että uutta termiä tarvittaessa ja ylipäänsä termivalintoja tehtäessä esille nousevia vaihtoehtoja tarkasteltaisiin kaikkien edellä mainittujen kriteerien valossa.

Termin muuttaminen on vaikeaa

Välillä tulee eteen tilanteita, joissa jokin jo käytössä oleva termi halutaan tyystin korvata toisella. Tällöin pelkät hyvän termin valintaperusteet eivät riitä, vaan on otettava huomioon, kuinka laajalti ja vakiintuneesti vanha termi on käytössä. Pääsääntönä voidaan nimittäin pitää sitä, ettei v a k i i n t u n u t t a termiä kannata yrittääkään muuttaa. Ensinnäkin muuttaminen on vaikeaa, koska ihmiset pitävät varsin lujasti kiinni tottumuksistaan, ja toiseksi voi käydä niin, että uuden termin suosittaminen aiheuttaakin enemmän sekaannusta kuin selkeyttä. Vaikutus voi siis olla sanastotyön yleisten tavoitteiden vastainen: ymmärtämisen sijasta viestintä hämärtyy ja väärinkäsitysten riski kasvaa.

Jo edellä todettiin, että uusia termejä tarvitaan lähinnä silloin, kun syntyy uusia käsitteitä. Rajanveto käsitetasolla voi

tietysti olla vaikeaa, esimerkiksi hallinnon alalla. Jos vaikkapa yrityksen markkinointiosaston toimintatapoja uudistetaan jonkin uuden liikkeenjohdollisen opin mukaan, muuttuuko samalla käsite, jonka mukaan tämä organisaation osa on nimensä saanut? Tai jos tietyn sosiaalihuoltoon kuuluvan avustuksen myöntämisperusteet hieman muuttuvat, pitääkö heti vaihtaa myös avustuksen nimi? Käytännön ratkaisut ja niihin liittyvän nimitysten sekamelskan me tunnemme — valitettavasti.

Huvittavimpia termin muuttamisyhtiä ovat ne, joissa pitkään käytössä ollut ilmaus halutaan korvata "hienommallalla". Sanastotyön käsikirja mainitsee esimerkkinä uudistermin *laitostalousoppi-laitos* entisen *emäntäkoulun* sijasta. Tällainen ilmiö on turhankin yleinen esimerkiksi hallinnon tai säädösten uudistamispyrkimysten yhteydessä.

Totta kai termien muuttaminen on joskus tarpeenkin. Vanhaan termiin — olkoon miten vakiintunut hyvänsä — on saattanut kertyä niin paljon haitallisten mielikuvien painolastia, ettei se enää täytä tehtävänsä asiatyylisessä viestinnässä. On myös mahdollista, että termiin liittyvät ongelmat — vaikkapa kielelliset — tulevat esiin vasta käytön enentyessä, esimerkiksi silloin kun termi "valuu" erikoiskielestä yleiskieleen. Se, mikä aluksi kelpasi suppeahkolle asiantuntijajoukolle, ei välttämättä kelpaa suurelle yleisölle.

Termien muuttamiseen tarvitaan monesti vieläkin enemmän harkintaa ja perusteluja kuin puhtaalta pöydältä tehtäviin termisuosituksiin. Erityisen tärkeää on saada muutokselle tärkeimpien käyttäjäryhmien ja mielipidevaikuttajien — alan huippuasiantuntijoiden, tiedotusvälineiden ja viranomaisten — hyväksyntä ja tuki. Muuten voi käydä niin, että hyvänkin suosituksen kanssa lyödään kirves kiveen ja jos ei se tunnu auttavan, hakataan vielä päätäkin seinään.

Semihemidemisemiquaver — nuottiarvojen ja taukojen minisanasto

LARI KAUPPINEN

Lukija joutui hieraisemaan useamman kerran silmiään nähdessään englanninkielisessä musiikkitieteellisessä tekstissä todella omituisennäköisen yhdyssanan *semihemidemisemiquaver*.

Yhteydenotto Tekniikan Sanastokeskuksen termipalveluun selvitti epäuskoiselle musiikkitieteellisen tekstin lukijalle, että sanan alkuosassa on kolme eri kielistä lähtöisin olevaa sanaa, joiden kaikkien merkitys on sama: 'puoli' — latinan *semi*, kreikan *hemi* sekä ranskan *demi*. Kaikki nämä esiintyvät suomenkin vierasperäisissä sanoissa: *semi-* esiintyy vaikkapa sanassa *semifinaali* 'välierä', *hemi-* sanassa *hemisfääri* 'puolipallo, pallonpuolisko; aivopuolisko' ja *demi-* esimerkiksi sitaattilainassa *demisec* 'puolikuiva viini'.

Loppuosa *quaver* puolestaan merkitsee ('värisemisen' lisäksi) britannianenglannissa 'kahdeksasosanuottia'. Kun laitetaan neljä 'puolikasta' merkitsevää sanaa — *semi* esiintyy yhdyssanassa kahdesti — 'kahdeksasosanuottia' merkitsevän sanan edelle, niin tuloksenahan on luonnollisestikin britannianenglannissa käytettävä '1/128-nuotin' nimitys.

Amerikanenglannissa — samoin kuin esimerkiksi suomessa, ruotsissa ja saksassa — selvittää vähemmällä laskutoimituksilla, kun nuottiarvojen ja taukojen nimet yleensä muodostetaan jakamalla kokonuotti tai -tauco osiin.

Sen sijaan esimerkiksi ranskassa, italiassa ja espanjassa nuottiarvojen nimitykset ovat paljon monimuotoisempia, ja niihin liittyy muutamia hankalia salakarejakin. Esimerkiksi ranskan *double croche* ei suinkaan merkitse kahta yhteenliitettyä kahdeksasosanuottia, kuten yhdyssanan osien perusteella saattaisi ehkä kuvitella, vaan yhtä kuudestoistaosanuottia. Ja kun sanaa *fusa* käytetään esim. saksassa 'kahdeksasosanuotin' nimityksenä, espanjassa sillä tarkoitetaan 'kolmaskymmeneskahdeksosanuottia' ja italiassa 'sadaskahdeskymmeneskahdeksasosanuottia'.

Huomata kannattaa myös, että ranskan *pause* on sekä yläkäsitteen 'tauco' että sen alakäsitteen 'kokotauco' nimitys. 'Neljäsosatauon' nimityksenä ranskassa käytetään puolestaan 'huokausta' merkitsevää sanaa *soupir*, jonka pohjalta muodostetaan myös pienempien taukojen nimitykset — niinpä esimerkiksi kuudestoistaosatauko kutsutaan "neljäsosahuokaukseksi": *quart de soupir*.

Lopuksi kiinnitettäköön huomiota siihen, että 'tauon' englanninkielinen nimitys on *rest*, eikä *pause*, niin kuin saattaisi ehkä luulla. Sanalla *pause* tarkoitetaan englannissa 'fermaattia' eli nuottikirjoituksen merkintää, jolla nuotin tai tauon aika-arvoa pidennetään. Sekaanusten välttämiseksi sanastoon on otettu mukaan myös 'fermaatin' nimitykset.

kaksois- kokonuotti		kaksois- kokotauko	
kokonuotti		kokotauko	
puolinuotti		puolitauko	
neljäsosa- nuotti		neljäsosa- tauco	
kahdeksas- osanuotti		kahdeksas- osatauko	
kuudes- toistaosa- nuotti		kuudes- toistaosa- tauco	
kolmas- kymmenes- kahdesosa- nuotti		kolmas- kymmenes- kahdesosa- tauco	
kuudes- kymmenes- neljäsosa- nuotti		kuudes- kymmenes- neljäsosa- tauco	
sadaskahdes- kymmenes- kahdeksas- osanuotti		sadaskahdes- kymmenes- kahdeksas- osatauko	

Nuotit ja taukomerkit.

Nuotti ja nuottiarvot

1 nuotti

sv	not
en	note
de	Note <i>f</i>
fr	note <i>f</i>
it	nota <i>f</i>
es	nota <i>f</i>
ru	нота

2 kaksoiskokonuotti; 2/1-nuotti; brevis; mielummin kuin: breve

sv	dubbel helnot; brevis
enGB	breve
enUS	double whole note; double note
de	doppelganze Note <i>f</i> ; Doppelganze <i>f</i> ; Brevis <i>f</i>
fr	brève <i>f</i> ; carrée <i>f</i> ; double ronde <i>f</i>
it	breve <i>f</i> ; doppio intero <i>m</i>
es	breve <i>f</i> ; cuadrada <i>f</i>
ru	бравис

3 kokonuotti; 1/1-nuotti; mieluummin kuin: semibrevis

sv	helnot
enGB	semibreve
enUS	whole note
de	ganze Note <i>f</i> ; Ganze <i>f</i> ; Semibrevis <i>f</i>
fr	ronde <i>f</i> ; semi-brève <i>f</i>
it	semibreve <i>f</i> ; intero <i>m</i>
es	semibreve <i>f</i> ; redonda <i>f</i>
ru	целая нота

4**puolinuotti; 1/2-nuotti;**

mieluummin kuin: minima

sv halvnot

enGB minim

enUS half note

de halbe Note *f*; Halbe *f*; Minima *f*fr blanche *f*it minima *f*; bianca *f*; metà *f*es blanca *f*; minima *f*

ru половинная нота

5**neljäsosanuotti; 1/4-nuotti;**

mieluummin kuin: neljänes-

nuotti; semiminima

sv fjärdedelsnot

enGB crotchet

enUS quarter note

de Viertelnote *f*; Viertel *n*;Semiminima *f*fr noire *f*it semiminima *f*; nera *f*;quarto *m*es negra *f*; seminima *f*

ru четвертная нота

6**kahdeksasosanuotti; 1/8-nuotti;**

mieluummin kuin: kahdeksannes-

nuotti; fusa

sv åttondelsnot

enGB quaver

enUS eighth note

de Achtelnote *f*; Achtel *n*; Fusa *f*fr croche *f*it croma *f*; ottavo *m*es corchea *f*; croma *f*

ru восьмая нота

7**kuudestoistaosanuotti; 1/16-nuotti;**

mieluummin kuin: semifusa

sv sextondelsnot

enGB semiquaver

enUS sixteenth note

de Sechzehntelnote *f*;Sechzehntel *n*; Semifusa *f*fr double croche *f*it semicroma *f*; sedicesimo *m*es semicorchea *f*

ru шестнадцатая нота

8**kolmaskymmeneskahdesosanuotti;****1/32-nuotti;** mieluummin kuin: fusella

sv trettiotvåondelsnot

enGB demisemiquaver

enUS thirty second note

de Zweiunddreißigstelnote *f*;Zweiunddreißigstel *n*fr triple croche *f*it biscroma *f*; trentaduesimo *m*es fusa *f*

ru тридцать вторая нота

9**kuudeskymmenesneljäsosanuotti;****1/64-nuotti;** mieluummin kuin: fusellala

sv sextiofjärdedelsnot

enGB hemidemisemiquaver

enUS sixty fourth note

de Vierundsechzigstelnote *f*;Vierundsechzigstel *n*fr quadruple croche *f*it semibiscroma *f*;sessantaquattresimo *m*es semifusa *f*

ru шестьдесят четвёртая нота

10**sadaskahdeskymmenes-
kahdeksasosanuotti; 1/128-nuotti**

- sv hundratjugoåttondelsnot
 enGB semihemidemisemiquaver
 enUS one hundred and
 twenty eighth note
 de Hundertachtund-
 zwanzigstelnote *f*
 fr quintuple croche *f*;
 cent-vingt-huitième *m*
 it centoventottesimo *m*;
 quintupla *f*; fusa *f*
 es cuartifusa *f*; garrapatea *f*
 ru сто двадцать восьмая нота

Tauot ja fermaatti**11****tauko**; mieluummin kuin: paussi

- sv paus
 en rest
 de Pause *f*
 fr pause *f*; silence *m*
 it pausa *f*
 es silencio *m*; pausa *f*
 ru пауза

12**kaksoiskokotauko; 2/1-tauko;
brevistauko**

- sv dubbel helpaus; brevispaus
 enGB breve rest
 enUS double whole rest; double rest
 de doppelganze Pause *f*;
 Brevispause *f*
 fr pause *f* de brève; bâton *m*;
 double pause *f*
 it pausa *f* di breve
 es silencio *m* de breve;
 silencio *m* de cuadrada
 ru пауза равная двум
 целым нотам

13**kokotauko; 1/1-tauko**

- sv helpaus
 enGB semibreve rest
 enUS whole rest
 de ganze Pause *f*;
 Semibrevispause *f*
 fr pause *f*;
 pause *f* valant une mesure
 it pausa *f* di semibreve;
 pausa *f* di intero
 es silencio *m* de semibreve;
 silencio *m* de redonda
 ru целая пауза

14**puolitauko; 1/2-tauko**

- sv halvpaus
 enGB minim rest
 enUS half rest
 de halbe Pause *f*
 fr demi-pause *f*
 it pausa *f* di minima;
 pausa *f* di metà;
 mezza pausa *f*
 es silencio *m* de blanca;
 silencio *m* de minima
 ru половинная пауза

15**neljäsosatauko; 1/4-tauko;**

mieluummin kuin: neljännestauko

- sv fjärdedelspaus
 enGB crotchet rest
 enUS quarter rest
 de Viertelpause *f*
 fr soupir *m*
 it pausa *f* di semiminima;
 pausa *f* di quarto
 sospiro *m*
 es silencio *m* de negra
 silencio *m* de seminima
 ru четвертная пауза

16**kahdeksasosatauko; 1/8-tauko;**

mieluummin kuin: kahdeksannestauko

sv åttondelspaus

enGB quaver rest

enUS eighth rest

de Achtelpause *f*fr demi-soupir *m*it pausa *f* di croma;pausa *f* di ottavoes silencio *m* de corchea;silencio *m* de croma

ru восьмая пауза

17**kuudestoistaosatauko; 1/16-tauko**

sv sextondelspaus

enGB semiquaver rest

enUS sixteenth rest

de Sechzehntelpause *f*fr quart *m* de soupirit pausa *f* di semicroma;pausa *f* di sedicesimoes silencio *m* de semicorchea

ru шестнадцатая пауза

18**kolmaskymmeneskahdesosatauko;****1/32-tauko**

sv trettiotvåondelspaus

enGB demisemiquaver rest

enUS thirty second rest

de Zweiunddreißigstelpause *f*fr huitième *m* de soupirit pausa *f* di biscroma;pausa *f* di trentaduesimoes silencio *m* de fusa

ru тридцать вторая пауза

19**kuudeskymmenesneljäsosatauko;****1/64-tauko**

sv sextiofjärdedelspaus

enGB hemidemisemiquaver rest

enUS sixty fourth rest

de Vierundsechzigstelpause *f*fr seizième *m* de soupirit pausa *f* di semibiscroma;pausa *f* di sessantaquattresimoes silencio *m* de semifusa

ru шестьдесят четвертая пауза

20**sadaskahdeskymmenes-****kahdeksasosatauko; 1/128-tauko**

sv hundratjugoåttondelspaus

enGB semihemidemisemiquaver rest

enUS one hundred and

twenty eighth rest

de Hundertachtund-

zwanzigstelpause *f*fr trente et deuxième *m* de soupirit pausa *f* di centoventottesimo;pausa *f* di quintuplaes silencio *m* de cuartifusa;silencio *m* de garrapatea

ru сто двадцать восьмая пауза

21**fermaatti**; mieluummin kuin: pidäkesv fermat *u* ~ *n*

en pause; hold; fermata

de Fermate *f*fr point *m* d'orgueit corona *f*; fermata *f*es calderón *m*; fermata *f*

ru фермата

Eurodicautomissa on jo kohtalaisen paljon suomea

Tekniikan Sanastokeskus on parin viime vuoden ajan urakoinut suomenkielisen termistön keräämiseksi Euroopan komission termipankkiin *Eurodicautomiin*. Työn lähtökohdista, tavoitteista ja etenemisestä olemme kertoneet aiemmin muun muassa Terminfon numeroissa 1/95, 6/95, 1/96 ja 2/96.

Marraskuuhun 1996 mennessä TSK oli toimittanut komission käyttöön jo kaikkiaan lähes 80 000 termitietuetta. Seuraava noin 20 000 termitietueen erä valmistuu tämän lehden ilmestymisen aikoihin. Sitten seuraakin näillä näkymin pieni hengähdystauko.

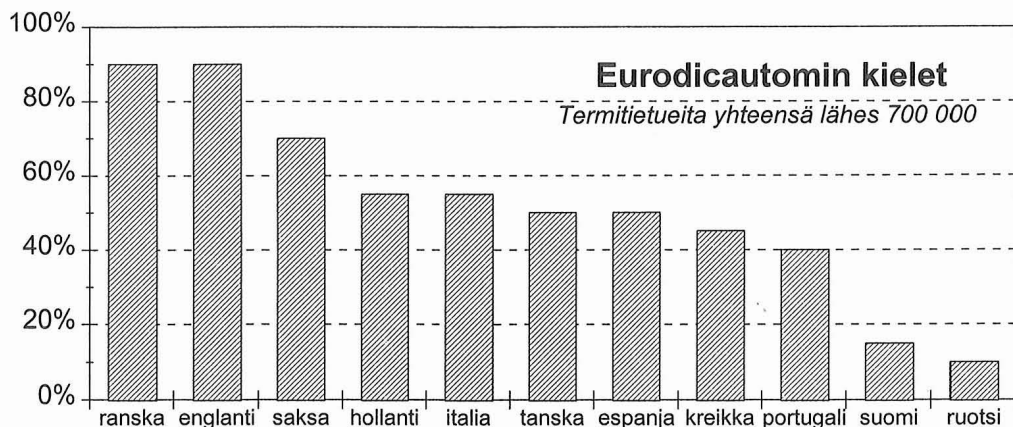
TSK:n ja sen kymmenien yhteistyökumppanien ohella termistöä ovat keränneet muutamat muutkin suomalaistoimitajat, esimerkiksi oikeusministeriö. Kaikkiaan EU:lle kerättyjen suomenkielisten termien määrä onkin jo selvästi yli sadantuhannen.

Komission terminologiayksikkö syötää Suomesta saamaansa termiaineistoa Eurodicautom-tietokantaan suunnilleen sitä mukaan kuin aineisto toimitetaan

Suomesta Luxemburgiin. Vuoden 1997 alussa näytti siltä, että esimerkiksi Internetissä oleva Eurodicautomin versio sisältäisi noin 50 000 suomella täydennettyä termitietuetta. Ei kestäne kauan, kun loputkin jo kootuista termeistä ovat kaikkien haettavissa.

Ruotsin kielen termistön keruutyö on hieman suomea jäljessä, mutta vuoden 1997 aikana tilanne tasoittunee. Pääosa ruotsinkielisestä aineistosta kootaan *Tekniska Nomenklaturcentralenissa (TNC)* samaan tapaan kuin suomen osalta on toimittu TSK:ssa.

Rivakasti hoidetun parin vuoden keruutyön ansiosta suomea on siis Eurodicautomissa jo varsin merkittävä määrä. Siitä huolimatta sekä suomi että ruotsi ovat vielä paljon muita EU:n virallisia kieliä jäljessä. Komission termipankissa on kaikkiaan lähes 700 000 termitietuetta, ja niissä on eri kieliä suunnilleen oheisen diagrammin mukaisesti. Töitä on siis vieläkin tehtäväksi, jotta Eurodicautomin käyttäjät saisivat yhtä hyvän palvelun kielellä kuin kielellä.

Tulityöt turvallisiksi – minisanasto tulitöistä

HELI KEIJONEN

TSK:n toimistossa leijailee palaneen käry. Missä palaa? Onneksi kyseessä ei olekaan tulipalo vaan remonttiin liittyvät työt: vanhan rakennuksemme porraskäytävää entisöidään parhaillaan. Hajun perusteella käytäväsä tehdään tulitöitä. Toivottavasti luvat ovat kunnossa!

Monilla työpaikoilla joudutaan silloin tällöin tekemään tulitöitä, vaikeivät ne varsinaiseen toimenkuvaan kuuluisikaan. Esimerkiksi remontin yhteydessä maalari saattaa poistaa vanhat maalit seinistä kuumailmapuhaltimella. Tällöin työskennellään tilapäisellä tulityöpaikalla, jonka ympäristössä on melko varmasti syttyvää materiaalia. Tulityön tekijällä täytyy olla sekä teoreettiset tiedot työhön liittyvistä vaaroista että käytännön taidot niiden torjumiseen.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ja vakuutusyhtiöt antoivat pari vuotta sitten uuden tulitöitä koskevan suoje-luohjeen. Ohjeen tarkoituksena on vähentää niitä kymmenien miljoonien markkojen arvoisia turhia tulipaloja, joita tulityöt ovat aiheuttaneet vuosittain. Suoje-luohje liitetään yritysten omaisuusvakuutuksiin ja toiminnan vastuuvakuutuksiin, joten vakuutuksenottaja on velvollinen noudattamaan sitä, jos haluaa saada korvauksia mahdollisista palovahingoista. Suojeluohjeen mukaan tulitöitä saa tehdä tilapäisellä tulityöpaikalla vain tulityötut-kinnon suorittanut henkilö, jolle on myönnetty työkohtainen tulityölupa.

Ruotsissa tulityökortti- ja tulityölupa-käytännöstä on jo useamman vuoden kokemus. Siellä tulitöistä aiheutuneet vahingot ovat vähentyneet merkittävästi, ja sama suuntaus on näkyvissä jo Suomessakin. Muissa maissa ei ainakaan vielä ole vastaavaa käytäntöä. Suomessa tulitöiden turvallisuuskoulutusta järjestävät mm. läänien pelastusliitot. Osoitukseksi tutkinnon suorittamisesta annetaan henkilökohtainen tulityökortti, joka on voimassa myös Ruotsissa.

Tulityöt

1 tulityö

sv heta arbeten *n pl*
en hot work operation

työ, jossa syntyy kipinöitä tai jossa käytetään liekkiä tai muuta lämpöä ja josta aiheutuu palovaara

Tulitöitä ovat esim. kaasu- ja kaari-hitsaus, poltto- ja kaarileikkaus, laikkaleikkaus ja metallien hionta sekä työt, joissa käytetään kaasupoltinta, muuta avotulta tai kuumailmapuhallinta.

Ruotsinkielistä termiä käytetään vain monikossa. Myös suomen- ja englanninkielisiä termejä käytetään useimmiten monikossa (tulityöt, hot work operations).

2

katto- ja vedeneristystöiden tulityö

- sv heta tak- och vattenisolerings-
arbeten *n pl*
en hot work operation for roofing
and waterproofing work

tulityö, joka tehdään katto- ja vedeneristystöiden yhteydessä

Katto- ja vedeneristystöiden tulitöitä ovat esim. eristettävän alustan kuivaaminen kuumalla ilmalla, bitumin kuumentaminen bitumipadassa ja kermieristysten kiinnittäminen kuumentamalla. Näissä töissä noudatetaan katto- ja vedeneristystöiden tulitöiden suoje-
luohjetta.

Ruotsinkielistä termiä käytetään vain monikossa. Myös suomen- ja englanninkielisiä termejä käytetään useimmiten monikossa.

Tulitöiden valvonta

3

tulitöiden turvallisuustutkinto, tulityötutkinto

- sv examen för heta arbeten;
hetarbetsexamen
en hot work operations
safety examination;
hot work examination

koe, joka suoritetaan tulitöiden turvallisuuskoulutuksen päätteeksi osoitukseksi *tulitöihin* liittyvien teoreettisten tietojen ja käytännön taitojen hallitsemisesta

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön nimeämä tulityöjohtoryhmä valvoo tulitöiden turvallisuuskoulutuksen ja -tutkinnon toteuttamista.

4

tulityökortti

- sv hetarbetscertifikat *n*
svFI kort *n* för heta arbeten
svSE certifikat *n* för heta arbeten
en hot work card

kortti, joka osoittaa, että henkilö on hyväksyttävästi suorittanut tulitöiden turvallisuuskurssin ja siihen liittyvän *tulitöiden turvallisuustutkinnon*

Tulityökortti on voimassa viisi vuotta, minkä jälkeen se on uusittava. Suomessa myönnetty tulityökortti on voimassa Ruotsissa ja Ruotsissa myönnetty vastaavasti Suomessa.

5

tulityö lupa

- sv tillstånd *n* för heta arbeten;
hetarbetstillstånd *n*
en hot work permit

vakuutus sopimuksen edellyttämä kirjallinen lupa, joka oikeuttaa tekemään *tulitöitä tilapäisellä tulityöpaikalla*

Tulityö luvan myöntää yrityksen *tulitöiden valvontasuunnitelmassa* nimetty henkilö. Tulityö luvan voi saada vain henkilö, jolla on voimassa oleva *tulityökortti*.

6

tulitöiden valvontahenkilöstö

- sv övervakningpersonal
för heta arbeten
en persons controlling
hot work operations

henkilöt, jotka ovat oikeutettuja *tulityölu-*
van myöntämiseen ja työkohteen tarkas-
tamiseen, sekä työn johdosta vastaavat
Tulitöiden valvontahenkilöstö ni-
metään *tulitöiden valvontasuunni-*
telmassa.

7

tulitöiden vartiointihenkilöstö

- sv bevakningspersonal
för heta arbeten
en persons guarding
hot work operations

henkilöt, jotka osallistuvat *tulitöiden*
aikaiseen ja jälkeiseen vartiointiin
Tulitöiden vartiointihenkilöstö ni-
metään *tulitöiden valvontasuunni-*
telmassa.

8

tulitöiden valvontasuunnitelma

- sv övervakningsplan
för heta arbeten
en control plan for
hot work operations

yrittäjäkohtainen kirjallinen ohje *tulitöiden*
turvatoimista

Tulitöiden valvontasuunnitelma on
yleensä pysyvä. Se on laadittava
kaikille yrityksille, laitoksille ja ra-
kennustyömaille, joissa tehdään tai
saatetaan tehdä *tulitöitä* (esim.
korjausten yhteydessä) *tilapäisellä*
tulityöpaikalla.

Tulityöpaikat

9

vakituinen tulityöpaikka

- sv permanent hetarbetsplats
en permanent hot work site

tulitöidertekemiseen varattu ja hyväksyt-
ty palotekninen osasto tai rajattu alue,
joka on erotettu suuremmasta tilasta ja
suojattu siten, että *tulityöt* voidaan tehdä
turvallisesti

10

tilapäinen tulityöpaikka

- sv tillfällig hetarbetsplats
en temporary hot work site

tulityöpaikka, joka ei täytä *vakituksen*
tulityöpaikan vaatimuksia

Tilapäisellä tulityöpaikalla saa työ-
kennellä vain silloin, kun *vakituksen*
tulityöpaikan käyttö ei ole mahdol-
lista.

Tilapäisellä tulityöpaikalla *tulitöitä*
saa tehdä ainoastaan henkilö, jolle
on myönnetty *tulityölupa* kyseessä
olevaan tehtävään.

Multimediasanastoa tekemään

Multimedia-sanaa käytetään nykyisin kovin monella taholla ja monella tavalla – useimmiten täsmentämättä, mitä sillä varsinaisesti tarkoitetaan. Yleistä yksimielisyyttä siitä, mitä multimedia on tai tulisi-ko tätä lainasanaa suomen kielessä edes käyttää, ei vielä näy saavutetun. Kuitenkin esimerkiksi teletekniikan ja viestintäteollisuuden ammattilaisille multimedia on tärkeä tuote- ja sovelluskehityksen alue, ja siihen liittyvä markkinapotentiaali on erittäin suuri. Sen vuoksi olisi myös tärkeää pitää multimedia-aiheinen termistö mahdollisimman selkeänä ja johdonmukaisena.

Telehallintokeskuksen terminologia-työryhmä, jonka tehtäviin kuuluu koordinoita telealan suomalaista sanastotyötä, on jo parin vuoden ajan pitänyt multimedia-aiheisen sanaston laatimista tarpeellisena. Aluksi katsottiin hyväksi odottaa, syntyisikö kansainvälisellä foorumilla sopiva esikuvasanasto. Sellaista ei kuitenkaan ole vielä tullut, ja viimeistään nyt tuntuu olevan aika aloittaa työ Suomessa, jotta suomenkielisen termistön kehittyminen ei jäisi tyystin markkinavoi-
mien armoille.

Tekniikan Sanastokeskus aloitti multimediasanaston laatimisen itse asiassa jo syksyllä 1996 tekemällä ns. termi-inventaarion eli sanastoprojektityön ensimmäisen työvaiheen. Inventaariotyö oli eräänlainen *Telealan termipiiri* -tutkimuksen (ks. Terminfo 2/96) jatke, ja sen tuloksena syntynyttä esitermistöä on nyt määrä käyttää varsinaisen sanastoprojektin pohjamateriaalina.

Alustavien hahmotelmien mukaan aiheesta tarvitaan 50–100 käsitteen laajuinen määrittelevä perussanasto, jonka kielinä olisivat ainakin suomi ja englanti. Jotta käsitteiden sisältö ja suhteet tulisivat huolella selvitettyiksi, kannattaa sanasto laatia käyttäen hyväksi terminologisia työmenetelmiä, siis esimerkiksi käsitejär-

Mitä on multimedia?

tietokoneen ohjaama järjestelmä, jossa on yhdistetty kokonaisuudeksi tekstiä, äänitteitä, kuvia, videotallenteita, animaatioita tms. (CD-perussanakirja, 1997)

aineisto, joka koostuu kahdesta tai useammasta viestintyyppistä siten, ettei niistä yksikään ole määriteltävissä ensisijaiseksi (Tietohuollon sanasto, TSK 20)

Tietokoneavusteinen, vuorovaikutteinen tiedonhallinta- ja esitysjärjestelmä, jossa käytetään tietosolujen tai tietokokonaisuuksien välistä linkitystä. Multimedia on monien välineiden ja keinojen käyttämistä ja integroimista. (Jaakohuhta: Suuri tietotekniikan tietosanakirja – käsitteistö ja sanasto. 1996)

moniviestin; kahden tai useamman viestintämuodon, kuten puheen ja muun äänen, tekstin, grafiikan, animaation, kuvan ja videon saumattomasti yhdistävä viestin (ATK-sanakirja, 7. painos, 1994)

tietoliikenne, jossa esitetään kuvaa, ääntä ja dataa samanaikaisesti samalla yhteydellä (TSK:n telepalvelusanastoluonnos)

Generic term for "multimedia computing" or "interactive multimedia": the use of a wide variety of media within a computer interface, or hypermedia programme. (kanadalainen Termium-termipankki)

— Siis mitä se on?

jestelmiä. Sanaston rajaus voi osoittautua jonkin verran tavanomaista vaikeammaksi, sillä monet multimediatuotteisiin ja -tekniikkaan liittyvät käsitteet ovat yhteisiä esimerkiksi tiedonsiirto- tai tietokonetekniikan kanssa.

Hankkeesta ovat alustavien tiedustelujen mukaan kiinnostuneita mm. suuret telealan yritykset, mutta kaiken kaikkiaan olisi hyvä saada mukaan mahdollisimman laaja tekniikan ja viestintäteollisuuden sekä multimediaan liittyvän tutkimuksen edustus. Onhan sanaston tarkoituksena antaa multimediatuotteiden ja -sovellus-

ten kehittäjille ja markkinoijille mahdollisimman hyvä lähtökohta yhteisen kielen johdonmukaiseen käyttämiseen. Multimediasanaston laadinnasta kiinnostuneita pyydetäänkin ottamaan pikaisesti yhteyttä Tekniikan Sanastokeskukseen, jossa yhteyshenkilöinä ovat sanastokes-

kuksen johtaja *Olli Nykänen*

puhelin (09) 2709 1062

sähköposti olli.nykanen@tsk.fi

sekä terminologi *Katri Seppälä*

puhelin (09) 2709 1063

sähköposti katri.seppala@tsk.fi.

TSK:n telekopionumero on (09) 608 859.

Telepalvelusanasto on valmis

KATRI SEPPÄLÄ

Tekniikan Sanastokeskuksessa reilun vuoden ajan työstetty *Telepalvelusanasto* on nyt valmis, ja sanasto ilmestyy aivan näinä aikoina *Finnet-liiton* kustantamana kirjana. Telepalvelusanasto täydentää ja päivittää vuonna 1991 julkaistua *Tele-sanastoa* (TSK 18) ja jatkaa TSK:n julkaisusarjassa ilmestyneiden telealan sanastojen sarjaa.

Nopeasti kehittyvällä telealalla termistön huollon merkitys on ymmärretty hyvin, ja nytkin haluttiin tehdä sanasto, jonka avulla myös tavalliset telepalvelujen käyttäjät voivat tutustua alan uutuuksiin. Kaikenlaisia muutoksia tapahtuu tietysti jatkuvasti alan kehittyessä, mutta sanaston valmistelua ei pidä lykätä tällä perusteella, sillä termistön kehitykseen ja käsitteiden selkeyttämiseen on pyrittävä vaikuttamaan aina mahdollisimman tuoreeltaan.

Telepalvelusanastoon on koottu noin 160 käsitteen suomenkieliset termit ja määritelmät sekä termivastineet ruotsiksi, englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja tällä kertaa myös viroksi. Määritelmiä on monissa kohdin täydennetty huomautuksilla, jotka sisältävät palvelujen toimintaa tai käyttöä havainnollistavia esimerkkejä.

Määriteltyjen käsitteiden ohella sanastoon on otettu myös vastaava määrä kaupallisia nimiä ja tärkeimpiä telealan organisaatioita selitteineen. Kaupalliset nimet on sisällytetty sanastoon, koska eri palveluntarjoajilla saattaa olla samankaltaisille palveluille hyvin erilaisia nimiä, eikä pelkän nimen perusteella välttämättä ole mahdollista päätellä, mihin tarkoitukseen palvelua käytetään.

Sanastossa määriteltävät käsitteet on valittu niin, että mukana on sekä telealan peruskäsitteitä että uusia palveluja, jotka

jo nyt tai todennäköisesti lähitulevaisuudessa ovat suomalaisten käytettävissä. Telealan kansainväliset standardointijärjestöt ITU (*International Telecommunication Union*) ja ETSI (*European Telecommunication Standards Institute*) standardoivat toki jatkuvasti uusia palveluja, mutta kaikki niistä eivät osoittaudu tarpeellisiksi suomalaisissa olosuhteissa.

Yksi tärkeä uusien palvelujen ryhmä on älyverkon toimintoihin perustuvat palvelut, joissa televerkkoa on pystytty hyödyntämään entistä paremmin ja näin tarjoamaan asiakkaalle uusia palveluja, kuten esimerkiksi *yritysnumero*. Sen avulla yrityksen mahdollisesti kaukanakin toisistaan sijaitseville yksiköille voidaan ottaa käyttöön yhteinen numero, johon soitettavista puheluista veloitetaan vain paikallispuhelumaksu, ja puhelut voidaan ohjata tiettyyn toimipisteeseen esimerkiksi sen mukaan, miltä alueelta puhelu tulee, tai ajankohdan perusteella kulloinkin päivystävään yksikköön. Älyverkon toimintoja tarvitaan myös *lähtevien puhelujen seulonnassa*. Se on palvelu, jonka avulla voidaan haluttaessa estää tai sallia soittaminen yksilöityihin numeroihin ja tällä tavoin rajoittaa puheluja.

Kuten sanaston nimenkin perusteella voidaan päätellä, useita käsitteitä tarkastellaan tässä yhteydessä palveluina. Alan termistöä käytettäessä on kuitenkin hyvä muistaa, että samalla termillä viitataan usein sekä palveluun että toiminteeseen eli tekniseen valmiuteen, jota palvelun toteuttamisessa tai käytössä hyödynnetään.

Telepalvelusanaston projektirahoittajina ovat olleet Finnet-liitto ry, Helsingin Puhelin Oy, Nokia Mobile Phones Oy, Nokia Telecommunications Oy, Telecom Finland Oy, Telehallintokeskus ja Telivo Oy. Useimmat edellä mainitusta rahoittajista sekä niiden lisäksi AEL Tietoliikenne ja -verkot olivat myös edustettuina sanastotyöryhmässä.

Telepalvelusanasto-kirjan kustantajan Finnet-liiton yhteystiedot ovat

Finnet-liitto
Sinebrychoffinkatu 11
(PL 949)
00120 Helsinki
puhelin (09) 228 111
faksi (09) 605 531.

Sanasto tulee myyntiin loppukevällä, ja sen hinta asettunee ennakkotietojen mukaan 60–80 mk:n tietämille.

Nordterm-päivät 25.–27.6.1997

Perinteiset Nordterm-päivät pidetään tänä vuonna Koutokeinossa Norjan Lapissa, jossa toimii yksi Nordtermin jäsenorganisaatioista, Pohjoismainen saamelaisinstituutti. Tilaisuuden tarkkaa ohjelmaa ei valitettavasti ollut vielä käytettävissä lehtemme mennessä painoon, mutta luvassa on joka tapauksessa kaksipäiväinen terminologia-alan symposiumi ja kolmantena päivänä mm. Nordtermin työryhmien kokouksia. Lisäksi suunnitteilla on terminologian kurssi 24.6. – ikään kuin johdannoksi muuhun ohjelmaan.

Ohjelmasta ja osallistumisesta kiinnostuneita pyydetään ottamaan pikaisesti yhteyttä Tekniikan Sanastokeskukseen, jossa yhteyshenkilönä on *Virpi Kalliokuusi*, puhelin (09) 2709 1063, telekopio (09) 608 859, sähköposti virpi.kalliokuusi@tsk.fi. Lisäksi kannattaa seurata tiedotuksia TSK:n [www-sivuilla](http://www.sivuilla), <http://www.tsk.fi/info/ajank.html>.

TERMIPALVELUSTA POIMITTUA

Kelpuutus

Englanninkielisen *validation*-termin suomenkieliset vastineet vaihtelevat hieman käyttöyhteyksien mukaan. Sivistyssana *validointi* on yleisesti käytössä varsinkin tieteellisessä kielessä, mutta esimerkiksi Suomen kielen perussanakirja ei mainitse verbiä *validoida* tai siitä johdettua substantiivina, vaan ainoastaan muodot *validi*, *validiteetti*, *validius*.

ISO 9000 -perheen laatustandardeissa englannin *validation*-termin suomenkielisenä vastineena käytetään termiä *kelpuutus*. SFS-ISO 8402 -standardi määrittelee kyseessä olevan käsitteen seuraavasti:

validation

fi kelpuutus; validointi

tutkintaan ja objektiivisen todisteaineiston tuottamiseen perustuva varmistuminen siitä, että tiettyä käyttöä koskevat erityisvaatimukset täyttyvät

Kelpuutus-sana ei kuitenkaan näytä vakiintuneen kaikkiin yhteyksiin edes laadun alueella, vaan käsitteeseen voidaan viitata erityyppisillä vastineilla varsinkin silloin, kun termi *validation* on osa pidempää ilmausta. Esimerkiksi standardissa SFS-ISO 9004 termi *validation* esiintyy kahdessa erilaisessa kontekstissa ja saa seuraavat suomenkieliset vastineet: *design validation* > *suunnittelun oikeellisuuden osoittaminen*; *validation report* > *hyväksymistodistus*.

Lukkojen sarjoitus

Useamman kerran on termipalvelusta kysytty, mitä on *lukkojen sarjoittaminen* ruotsiksi? Vastaus on *serieläggning*. Verbi *sarjoittaa* on vastaavasti *serielägga*.

Lyhenteitä

Viime kuukausina termipalveluun on osunut melko paljon myös lyhennekysymyksiä. Tässä joitakin esillä olleita:

DC = *developed country (industrialized country)* – teollisuusmaa

LDC = *less developed country (developing country)* – kehitysmaa

CIS = *Commonwealth of Independent States* – Itsenäisten valtioiden yhteisö, IVY

CEO = *Chief Executive Officer* – Englannissa: pääjohtaja; Pohjois-Amerikassa: toimitusjohtaja

JECFA = *Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives* (ranskaksi Comité mixte FAO/OMS d'experts sur les additifs alimentaires, CMEAA)

SPRI = *Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut* – ruotsalainen organisaatio, jota Suomessa lähinnä vastaa STAKES (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus)

Nirosta = *nicht rostender Stahl* – ruostumaton teräs

TN-S-järjestelmä on IEC:n eli kansainvälisen sähköalan standardisointijärjestön hyväksymä maadoitusjärjestelmä sitä kuvaavine tunnuksineen. Järjestelmän mukaan jakelujärjestelmät merkitään kirjainkoodeilla. Tunnukseen TN-S sisältyy seuraavat osat:

T = (jakelujärjestelmän maadoitustapaa kuvaava tunnus) yksi piste yhdistetty suoraan maahan

N = (sähkölaitteiston jännitteelle alttiiden kosketeltavien osien maadoittamista kuvaava tunnus) jännitteelle alttiit kosketeltavat osat yhdistetty jakelujärjestelmän maadoitettuun pisteeseen (vaihtosähköverkoissa yleensä tähtipisteeseen)

S = (nolla- ja suojajohtimen keskinäistä järjestelyä kuvaava tunnus) erilliset nolla- ja suojajohtimet

Uusittuja sanastostandardeja sähkö- ja teletekniikasta

Sähköalan sanastoja SESKOsta

Suomen Sähköteknillinen Standardisointiyhdistys SESKO on vuosien mittaan tuottanut koko joukon kansainvälisen sähköalan standardisointijärjestön IEC:n standardeihin perustuvia suomalaisia sanastoja. Näistä SFS-standardeina julkaistuista sanastoista on myös koottu ns. *Sähkötermien hakemisto*, joka nykyään tunnetaan myös Kielikoneen markkinoinnana elektronisena versiona nimellä *MOT Sähkö*.

SESKO:n uusimpiin IEC-pohjaisiin sanastoihin kuuluvat

- SFS-IEC 50(826) Sähköteknillinen sanasto. Rakennusten sähköasennukset
- SFS-IEC 50(801) Sähköteknillinen sanasto. Sähköakustiikka
- SFS-IEC 50(191) Sähköteknillinen sanasto. Luotettavuus ja palvelun laatu. Piakkoin valmistunevat myös seuraavat syksyllä 1996 lausuntokierroksella olleet standardit:
 - SFS-IEC 50(725) Sähköteknillinen sanasto. Avaruusradiotietoliikenne
 - SFS-IEC 50(461) Sähköteknillinen sanasto. Energiakaapelit.

Kaikki viisi sanastoa ovat aiempien standardien uusittuja painoksia; vanhat suomalaispainokset ovat ajalta 1984–1990. Lisäksi SESKOssa on työn alla puolisen tusinaa muuta sähköalan sanastostandardeja.

Perinteiseen tapaansa SESKO on laatinut nämä sanastot siten, että kansainvälisen esikuvan termitietueisiin on lisätty suomenkieliset vastineet. IEC:n tuottamat termit 8–9:llä kielellä ja määritelmät neljällä kielellä toistetaan siis kansallisissa standardeissa sellaisinaan.

Telealan sanastoja THK:sta

Telehallintokeskus (THK) on uusinnut kolme nykyaikaiseen tietoliikennetekniikkaan liittyvää suomalaista sanastostandardia:

- SFS 4618 Pulssikoodimodulaatio (PCM). Sanasto
 - SFS 5273 Digitaalinen monipalveluverkko (ISDN). Sanasto
 - SFS 5725 Laajakaista-ISDN. Sanasto.
- Kaikki perustuvat telealan kansainvälisen standardisointijärjestön *ITU-T:n* sanastosuositukseen, ja syynä suomalaisten vastinstandardien uusimiseen onkin kansainvälisten esikuvien uusiutuminen. Sanastojen aiemmat kansalliset painokset olivat vuosilta 1987–1992.

THK:n työryhmien laatimat SFS-standardit sisältävät ITU-T:n tuottaman kolmi-kielisen termistön (englanniksi, ranskaksi ja espanjaksi), käsitteiden englanninkieliset määritelmät sekä Suomessa lisätyt suomenkieliset vastineet. Termistön muutokset edellisiin painoksiin verrattuna ovat lukumääräisesti vähäisiä, mutta paikoin toki hyvinkin tärkeitä. Kuhunkin sanastoon on lisätty jonkin verran termejä, ja osa termeistä ja määritelmistä on muuttunut. Standardisoituja termejä tarvitsevien on siis syytä hankkia käyttöönsä uudet painokset.

Standardeja myy SFS

Suomalaisia sanastostandardeja myy *Suomen Standardisoimisliitto SFS*,
puhelin (09) 149 9331
telekopio (09) 146 4914
sähköposti sales@sfs.fi.

Luettelo SFS:n julkaisemista standardeista on myös Internet-osoitteessa <http://www.sfs.fi/luettelo/index.html>.

Terminfon hakemisto 1996

Tarjoamme jälleen lukijoillemme hakemiston viimevuotisen Terminfon aineistoon. Kuten aikaisempinakin vuosina, hakemisto on ryhmitelty neljään osaan:

— minisanastot (kaikki minisanastojen suomenkieliset termit — niin hyväksyttävät kuin hylättävätkin termit — ovat mukana myös seuraavassa, yksittäisten termien ryhmässä)

— yksittäiset termit, joita on käsitelty minisanastoissa, Termipalvelusta poimitua -palstalla tai laajalti muissa artikkeleissa (yleensä hakemistoon on otettu vain suomenkielinen termi)

— kirjallisuuden (sanastojen, sanakirjojen ja terminologisen kirjallisuuden) sekä sanastoprojektien esittelyt

— muut artikkelit (artikkelin aiheen mukaan sekä — jos kirjoittajan nimi on artikkelin yhteydessä mainittu — kirjoittajan nimen mukaan)

Ensimmäinen numero viittaa Terminfon vuosikerran 1996 numeroon ja kaksoispisteen jälkeinen numero sivunumeroon. Vuoden 1996 irtonumeroita voi tilata Editan julkaisumyynnistä, puh. (09) 566 0266.

Minisanastot

jätteenhallinta 2:4
korjausrakentaminen 2:3; 4:16
korroosio 4:3
lakka 3:3
lasi 1:7
makeute 3:15

Yksittäiset termit

akrylaattilakka 3:9
akryylilakka 3:9
alkydilakka 3:10
alumiininkato 4:4
aluskorroosio 4:6
alusruostuminen 4:6
antiikkilasi 1:15

asesulfaami-K 3:21
aspartaami 3:21
bimetallinen korroosio 4:10
biologinen korroosio 4:10
chauvellasi 1:14
dekstroosi 3:24
design engineering (en) 2:21
diffuusorisurina 2:10
disakkaridi 3:23
dispersiolakka 3:9
E-kod (sv) 1:6
E-koodi 1:6; 3:19
E-nummer (sv) 1:6
E-tunnus 1:6 3:19
ei-sähkökemiallinen korroosio 4:7
emulsiolakka 3:7
energiaton makeutusaine 3:21
enkelikaiku 2:10
ennakoimaton korjaus 2:7
entistäminen 2:6; 4:16
entistävä korjausrakentaminen 2:6; 4:16
epoksilakka 3:11
epoksireaktiolakka 3:11
eroosiokorroosio 4:4
filiform-korroosio 4:10
floatlasi 1:14
fruktoosi 3:24
fysikaalisesti kuivuva lakka 3:7
galvaaninen korroosio 4:4
glukoosi 3:24
glukoosisiirappi 3:17
glusitoli 3:20
grafitoituminen 4:4
grafitoitumiskorroosio 4:4
hajavirtakorroosio 4:5
hapettumalla kuivuva lakka 3:10
hedelmäsokeri 3:24
hiertymiskorroosio 4:5
hiilihydraatti 3:23
hiottu lankalasi 1:13
hitsikorroosio 4:5
hunaja 3:19
hymiö 2:14
hyötyjäte 2:7
ilmakuivuva lakka 3:10
ilmastollinen korroosio 4:5

ilmaverho 2:10
isomalti 3:20
juoksutinaine 1:9
juurikassokeri 3:23
jännityskorroosio 4:6
jäähdytyshuntu 2:10
jäännösmateriaali 2:6
kaasutilassa tapahtuva korroosio 4:9
kaatopaikkajäte 2:7
kalvonaluskorroosio 4:6
kalvonalusruostuminen 4:6
kantavaseinäinen puukerrostalo 4:17
kantavat seinät -järjestelmä 4:17
kastepistekorroosio 4:6
kavitaatiokorroosio 4:7
kehärunko 4:17
keinotekoinen makeutusaine 3:21
kemiallinen korroosio 4:7
kemiallisesti kuivuva lakka 3:10
kerroskorroosio 4:7
kerrosrakenne 4:18
kirkas lasi 1:17
kirkaslakka 3:7
koivusokeri 3:20
koneella vedetty lasi 1:11
koneellisesti vedetty lasi 1:11
konelasi 1:11
koristelasi 1:13
korjausrakentaminen 2:5; 4:16
korroosio 4:7
korroosio maassa 4:8
korroosionkestävyys 4:8
korroosionopeus 4:8
korroosio pari 4:8
korroosiotuote 4:9
korroosioväsyminen 4:9
kosketuskorroosio 4:9
kovete 3:6
kovetin 3:6
kovettaja 3:6
kruunulasi 1:15
ksylitoli 3:20
kuiva korroosio 4:9
kunnossapito 2:6; 4:16
kunnostava korjaus-
rakentaminen 2:6; 4:16
kuoppakorroosio 4:11
kuparihome 4:15
kuparinruoste 4:15
kuulasi 1:15

kuultolakka 3:6
kuunsirppiisiipi 2:10
kuviolasi 1:13
kuviolasi 1:16
kuviorautalankalasi 1:13
käyttölasi 1:11
laattarakenne 4:18
laiturirakenne 4:18
lakka 3:5
lakkabensiini 3:6
lakkaharts 3:5
laktitoli 3:20
laktoosi 3:23
lankalasi 1:13
lankamainen korroosio 4:10
lasi 1:9
lasilevy 1:9
lasimassa 1:8
lasinmuodostaja 1:8
lasituote 1:9
lateksilakka 3:9
lavarakenne 4:18
lavarunko 4:18
levuloosi 3:24
levyrakenne 4:18
liitetiedosto 2:14
lisäaine 1:6; 3:5
liukutasokorroosio 4:10
liuote 3:6
liuotelakka 3:7
liuoteohenteinen lakka 3:7
liuotin 3:6
liuotteeton lakka 3:7
livsmedelstillsats (sv) 1:6
läpikuultamaton lasi 1:17
läpikuultava lasi 1:17
läpinäkymätön lasi 1:17
läpinäkyvä lasi 1:17
läpivärjätty lasi 1:16
maanalainen korroosio 4:8
maitolasi 1:14
maitosokeri 3:23
makeusaste 3:17
makeute 3:17
makeuttaja 3:17
makeuttava aine 3:17
makeutusaine 3:19
makeutuskykyinen aine 3:17
mallassokeri 3:24
maltitoli 3:20

maltoosi 3:24
mannitoli 3:20
mannoosi 3:24
meili 2:14
metalliparikorroosio 4:10
mikrobikorroosio 4:10
mineraalitärpätti 3:6
monosakkaridi 3:24
muutosrakentaminen 2:6; 4:16
märkä korroosio 4:11
nestesokeri 3:19
nikkelinkato 4:11
nitroselluloosalakka 3:9
ohenne 3:6
oligosakkaridi 3:23
ongelmajäte 2:7
opaakkilasi 1:13
opaalilasi 1:14
opakkilasi 1:13
ornamenttilankalasi 1:13
ornamenttilasi 1:13
paikallinen korroosio 4:11
parantava korjaus-
rakentaminen 2:6; 4:16
peililasi 1:11
pellavaöljy 3:5
pellavaöljyvernissa 3:5
peruskorjaus 2:6; 4:16
perusparannus 2:6; 4:16
perusparantaminen 2:6; 4:16
piilokorroosio 4:12
piilokorroosio 4:13
pilari-palkkirunko 4:17
pintavärjätty lasi 1:16
pistekorroosio 4:11
platform (sv) 4:17, 18
poikittaisherkyys 2:10
poistomateriaali 2:6
polyesterilakka 3:11
polysakkaridi 3:23
polyuretaanilakka 3:11
polyuretaanireaktiolakka 3:11
puhallettu lasi 1:14
PUR-lakka 3:11
raakalankalasi 1:13
raakalasi 1:12
raekorroosio 4:10
raerajakorroosio 4:12
rakeiden läpi etenevä korroosio 4:10
rakennusjäte 2:6

rakennuslasi 1:9
rakokorroosio 4:12
rankorakenne 4:18
rautalankalasi 1:13
reaktiolakka 3:10
ruokosokeri 3:23
ruoste 4:12
ruostuminen 4:12
rypälesokeri 3:24
sakariini 3:21
sakkaroosi 3:23
saostumakorroosio 4:13
selluloosalakka 3:9
sideaine 3:5
siirappi 3:19
sinkinkato 4:13
sisältöosa 2:14
sokeri 3:17
sokeri 3:24
sokerialkoholi 3:20
sokerisiirappi 3:19
sorbitoli 3:20
sormenjälkikorroosio 4:13
spriiilakka 3:9
stabilisaattori 1:9
suhteellinen makeus 3:17
sularajakorroosio 4:13
sulatusta edistävä aine 1:9
suunnitteluteknikka 2:21
syklamaatti 3:21
sylinterilasi 1:16
synteettinen makeutusaine 3:21
sähkökemiallinen korroosio 4:14
sähköpostiviesti 2:14
sähköviesti 2:14
taidelasi 1:11
tasainen korroosio 4:15
tasolasi 1:9
tasorakenne 4:18
tiedon valtatie 2:14
tiedon valtavyöly 2:14
tillsats (sv) 1:6
tillsatsämne (sv) 1:6
tinankato 4:14
tärkkelyssiirappi 3:17
uretaanialkydilakka 3:10
uudistava korjaus-
rakentaminen 2:5; 4:16
valikoiva korroosio 4:14
valikoiva liukeneminen 4:14

valkoruoste 4:14
valsattu lasi 1:12
valulasi 1:12
vedetty lasi 1:11
veitsenteräkorroosio 4:13
verholasi 1:16
verkkolankalasi 1:14
verkkolasi 1:14
vernissa 3:5
vesiohenteinen lakka 3:7
vesirajakorroosio 4:15
viankorjaus 2:7
viestiosa 2:14
vihreä patina 4:15
virne 2:14
välikerroskorroosio 4:15
värilasi 1:16
värjätty lasi 1:16
yleinen korroosio 4:15
öljylakka 3:10

Kirjallisuus ja sanastoprojektit

Englantilais-suomalainen elektroniikan sanakirja 1:18
Hitsaussanasto 2:24
Mekaniikkársánit 2:24
Ordlista för arbetslivsinriktad rehabilitering 2:23
Sosiaaliturvan sanasto 2:24
Suomalais-englantilainen elektroniikan sanakirja 1:18
Tekniska basord 2:23
Telealan termipiiri 2:11
Telepalvelusanasto 1:20

Muut artikkelit

Association Internationale de Linguistique Appliquée (AILA) 1:21
Deutscher Terminologie-Tag (DTT) 1:21
Euralex 1:21
Eurodicautom ja EU-sanastotyö 1:3, 5; 2:9
European Association for Terminology (EAFTE) 3:25
Infoterm 1:21
International Association for Language and Business 1:21

ISO/TC 37 2:17; 3:12
Jolkkonen, Lena 1:5, 6; 2:15
Junnola, Pia 1:7
Kalliokuusi, Virpi 2:9, 17; 3:12
Kauppinen, Lari 1:6; 4:3
Kielentutkimus Suomessa ja Virossa 4:24
Kieli ja sukupuoli 4:24
Kielitieteen päivät 4:24
Kylliäinen, Mikko 4:17
Kääntäminen EU:ssa 4:21
Language & Business Life 1:21
Leksikografian pohjoismainen yhdistys (NFL) 4:24
LSP and LGP in Business Language Teaching 1:21
Maatunnusten käyttö 1:6
Manninen, Liisa 3:15
Multilingualism and Multiculturalism 4:24
Nissinen, Vesa 1:18; 2:21
Nordiska föreningen för lexikografi (NFL) 4:24
Nordterm-päivät 1995 2:18
Nordterm-päivät 1997 4:24
Nykänen, Olli 1:3, 18; 2:3, 8, 11, 15, 21; 3:13, 25; 4:16, 19, 21
Pointer 2:15
Puutalon rakennejärjestelmät 4:17, 18
Rajamaa, Mari 3:3
Sanakirjat ja käyttäjät 4:24
Second Scandinavian Summer School on Language Diversity 4:24
Soininen, Pirjo 2:18
Standardointi 2:17; 3:12
Suomen kielen opetus EU:ssa 4:21
Tapaus design engineering 2:21
Telealan termipiiri 2:11
TEPA-termipankki 2:8; 4:20
Terminfon hakemisto 1995 1:22
Terminologiaa verkossa 3:13; 4:19
Terminologie für ein vielsprachiges Europa 1:21
Terminologin päivyri 1:21; 4:24
Terminology and Knowledge Engineering (TKE) 1:21
Termipalvelun hinnasto 4:25
Tiula, Martti 4:17
TSK:n vaalikokous 4:25
TSK:n www-sivut ja sähköposti-osoitteet 4:19
VAKKI-symposiumi 4:24

SUMMARIES

What does TSK say about good and bad terminology?

People seem to have one of two reactions to recommendations given by various authorities on the use of words and terms. Some people are in favour of active language planning, as it makes language usage regulated and results in clearer communication. Others, however, openly despise any language planning – even if there is a need for it.

TSK participates in language planning primarily in connection with special field terminology. One of the main principles of TSK is that we do not try to dictate which terminology should be used in a particular subject field, rather, our aim is to co-operate with the specialists of the various subject fields.

Some people may think that the main task of TSK is to invent Finnish equivalents for new foreign terms. This is not, however, the case. New terms and concepts are usually coined by the specialists of the field. At first, they may even use the foreign term for a while. If the concept gains wider attention, a term that better suits the Finnish language is likely to be introduced. There are many ways to make new terms, ranging from compounding to derivation.

TSK tackles the problems of terminology selection on many fronts: we participate in terminology projects, comment on drafts prepared by others, provide a phone-in term service, and publish Terminfo. The most carefully prepared recommendations come in connection with terminology projects in which TSK participates. In cases where TSK com-

ments on drafts prepared by other groups, our comments cannot be very thorough. If you want to get your drafts thoroughly inspected, please contact TSK to make a contract so that we can reserve enough resources for the job.

A good term must be transparent, consistent, practical, brief, productive, easy to pronounce and spell, and unambiguous. It should also be otherwise linguistically suitable and preferably based on your own language. To tell the truth, only a few terms satisfy all the requirements stated above, and the priorities are fairly difficult to define.

There are times when it is felt that an existing term should be replaced. If the term is well established, it is very difficult to replace and, in general, replacement should not be attempted. If, however, a term is replaced, it is essential that the most important user groups and opinion leaders approve of and support the change.

Mini-vocabulary of notes and rests

In a British musical publication you may come across the following compound *semihemidemisemiquaver*. You just have to divide a *quaver* (an eighth note) four times by two (*hemi-*, *semi-*, and *demi-* all stand for a half) to see that it actually refers to the note which in American English is given as a *one hundred and twenty eighth note*. This and another twenty musical concepts are dealt with in this vocabulary. The terms are given in Finnish, British and American English, German, French, Italian, Spanish and Russian.

Finnish terminology in Eurodicautom

During the past few years, TSK has been working hard to add Finnish terminology into *Eurodicautom*, the termbank of the European Commission (cf. Terminfo 1/95, 6/95, 1/96 and 2/96).

By November 1996, TSK had delivered around 80,000 term records to the Commission. Another lot of 20,000 records is due at around the same time as this issue of Terminfo is published. The total number of Finnish terms supplied to Eurodicautom exceeds 100,000 records, as there are also other organisations involved.

Much remains to be done, however, before all users of Eurodicautom can have equal service, as the termbank contains around 700 000 term records.

Mini-vocabulary of hot work operations

Hot work operations must be carried out at many work sites, even though these are not included in the job description. We are then dealing with a temporary hot work site if, for example, old paint is removed from the wall with the help of a hot air blower. The personnel carrying out hot work operations must have both theoretical knowledge of the dangers involved and practical skills to prevent them.

According to safety instructions prepared by insurance companies, hot work operations on a temporary hot work site are only permitted for a person who has taken a hot work operations safety examination and who has been given a hot work permit for the particular job. A few terms related to hot work operations are given in this vocabulary in Finnish, English and Swedish together with Finnish definitions.

Let's prepare a vocabulary of multimedia terminology

The word *multimedia* is used in many areas and ways without clearly specifying what it really is meant to refer to. There seems to be no consensus as to what multimedia is and whether this loan word should be used in Finnish at all.

Terminology group of the *Finnish Telecommunications Administration Centre (TAC)* has considered it important to prepare a vocabulary of the field. Preliminary drafts suggest a basic vocabulary of 50–100 terms with definitions. Languages used should include Finnish and English.

If you are interested in participating in the compilation of the vocabulary, please contact *Olli Nykänen* (tel. + 358 9 2709 1062, e-mail olli.nykanen@tsk.fi) or *Katri Seppälä* (tel. + 358 9 2709 1063, e-mail katri.seppala@tsk.fi). Fax for both of them is + 358 9 608 859.

Vocabulary of telecommuni- cations services completed

Vocabulary of telecommunications services, which has been under preparation at TSK for about a year now, is completed, and it will be published by *Finnet Group*. This vocabulary supplements the *Vocabulary of telecommunications* (TSK 18) which was published in 1991.

The vocabulary of telecommunications services contains about 160 terms and definitions in Finnish with term equivalents in Swedish, English, German, French and Estonian. In addition to defined concepts, the same number of commercial names and organisations are included.

The vocabulary will be available from *Finnet Group* (tel. + 358 9 228 111, fax. + 358 9 605 531) later this spring. Its price will be about FIM 60–80.

Term service

The Finnish equivalent for the English *validation* depends on the context. The loan word *validointi* is in wide use especially in scientific texts; in quality standards, however, the term *kelpuutus* is used. Other equivalents also exist.

Abbreviations and acronyms enquired about recently include *DC* (developed country), *LDC* (less developed country), *CIS* (Commonwealth of Independent States), and *CEO* (Chief Executive Officer). *TN-S-system* refers to the earthing system approved by the International Electrotechnical Commission (IEC).

Standards updated

The Finnish Electrotechnical Standards Association (SESKO) has prepared a considerable number of Finnish vocabularies based on the IEC standards. The latest vocabularies include *Electrical installations of buildings*, *Acoustics and electroacoustics* and *Dependability and quality of service*. *Space radiocommunications*

and *Electric cables* vocabularies will appear soon. In addition to Finnish terms, these national standards give the IEC terms in the original 8–9 languages and definitions in four languages.

The Finnish Telecommunications Administration Centre (TAC) has revised three Finnish vocabularies on modern telecommunications technology (*Pulse code modulation*, *Vocabulary of terms for ISDN* and *Vocabulary of terms for broadband aspects of ISDN*). These are based on the recommendations of ITU-T. In addition to Finnish terms, these SFS-standards include the terms in English, French and Spanish together with definitions in English. New terms have been added into each of these vocabularies, and some of the terms and definitions have been changed.

The standards are available from the Finnish Standards Association, SFS (tel. +358 9 149 9331, fax. +358 9 146 4914, e-mail sales@sfs.fi). A list of standards published by SFS is also available at the following Internet address: <http://www.sfs.fi/luettelo/index.html>.

T I L A U S K O R T T I

TERMINFO

Kyllä, tilaan TERMINFO-lehden

kestotilauksena hintaan 175 mk

vuositilauksena hintaan 190 mk

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa sen määräaikaiseksi tai lopettaa tilauksen. Tilauksen hinta on vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse tai kirjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen uuden tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet irtolukunumerohintaan sekä peruutuksen aiheuttamat kulut 30 mk. Tilausehdot löytyvät jokaisesta lehden numerosta.

Maksajan tiedot

Nimi	
Yritys/yhteisö	
Lähiosoite	
Postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	Asiakasnumero
Päiväys, tilaajan allekirjoitus ja nimen selvitys	

Lehden saaja (mikäli eri kuin maksaja)

Nimi	
Yritys/yhteisö	
Lähiosoite	
Postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	

TILAUKSET

- **PUHELIMITSE 9800-2599**
(Puhelu on ilmainen.)
- **FAKSITSE (90) 566 0380**
- **POSTITSE** tällä kupongilla
(Postimaksun olemme maksaneet puolestasi.)

Oy Edita Ab
maksaa
posti-
maksun

Oy Edita Ab
AIKAKAUS-
LEHDET

VASTAUS-
LÄHETYS
Sopimus
00043/1
INFO 750

00003 HELSINKI

00430/14

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS RY (TSK) CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI RF

Tekniikan Sanastokeskus tarjoaa erikoisalojen termistöön, sanastoihin ja sanastotyöhön liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. TSK:n päätoimintamuotoja ovat sanastoprojektit, termipankki ja termipalvelu.

TSK julkaisee Terminfo-lehden ohella erikoisalojen sanastoja ja sanaluetteloita. Nämä tallennetaan yleensä myös suora-käyttöiseen termipankkiin TEPAan.

TSK:n kirjastossa on laaja kokoelma eri alojen sanastoja, sanakirjoja, sanastoluonnoksia ja sanastostandardeja. Kirjasto on avoinna arkisin klo 8.30–16.00.

TSK on perustettu 1974, ja sen jäseninä on yrityksiä, liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä. TSK tekee tiivistä yhteistyötä sekä jäsenistönsä että muiden sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa.

TSK:N TOIMISTO JA KIRJASTO:

Albertinkatu 23 A 12

00120 Helsinki

puh. (09) 2709 1060

faksi (09) 608 859

sähköposti tsk@tsk.fi

Internet <http://www.tsk.fi>

Termipalvelu (maksullinen ei-jäsenille)

puh. (09) 608 876

faksi (09) 608 859

sähköposti termipalvelu@tsk.fi